D·N
12/8 1952

Kadaverlydnad

Helt om marsch, detta är den order som de båda excellenserna i söndagens föredrag givit åt de båda koalitionspartierna i fråga om konflikten med Ryssland. Sedan nedskjutningarna ägde rum för nära två månader sedan har större delen av pressen varit enig om att en vädjan till Förenta nationerna borde göras om ej ryssarna erkände vad som skett eller gick med på en internationell undersökning. Även inom bondeförbundets och socialdemokratins press har denna uppfattning varit den dominerande; såvitt bekant tog under krisens tidigare skede ingen enda tidning avstånd från ett sådant förfarande. Sedan statsoch utrikesministrarna yttrat sig har man emellertid helt ändrat signaler. Enligt Morgon-Tidningen är Dagens Nyheters ledning "oensvarig och ansvarslös" då den förordar en hänvändelse till FN, alltså då den vidhåller den ståndpunkt som under månader framträtt i pressorgan inom alla partier utanför kommunisterna. Aftontidningen skrev den 17 juli: "En fortsatt notväxling är skälligen meningslös, varför Sveriges enda utväg att få rättelig prövning av omständigheterna kring nedskjutningarna av Catalinan och DC 3:an är en hänvändelse till Förenta nationerna." Det är nästan ord för ord detsamma som Dagens Nyheter säger i dag. Men i gårdagens ledare rasar samma Aftontidning mot Dagens Nyheters "kampanj för en hänvändelse till FN". Det är en disciplin, för att inte säga en dressyr, som för tanken på cirkus och vaktparader.

Utrikesministerns anförande i söndags, som för Dagens Nyheter är tillgängligt i stenografiskt referat, visar tydligt att en sådan disciplin är just vad regeringen önskar. Med den särpräglade knarrighet som hör hr Undén tjänstutöver som ett surrogat för ironin hos mera lyckligt lottade talare klagar hr Undén över att inte hela den svenska pressen stöder regeringens utrikespolitik. "Om nu en gång den övervägdande majoriteten har bestämt sig för en viss kurs, då skall man åtminstone inte försvåra genomförandet av den politiken, ett genomförande som kan vara svårt nog ändå", heter det i talet. Ja, det är en lika olustig som välbekant tanke. Hur lätt skulle det inte vara för en regering och en utrikesledning om opposition inte fick förekomma mot dess beslut, hur otrevligt är det inte med folk som bråkar då överheten har sagt ifrån. Det är ett uttalande som sannerligen inte påminner om den hr Undén som under världskriget gång efter annan kritiserade den svenska regeringens politik. Men uttalandet passar förträffligt i munnen på den utrikesminister som i november 1945 som ett försvar för Rysslands erövring av Baltikum ordade om den brittande "politiska mogenheten hos dessa folk" och räddade dem att "acceptera det nya Ryssland och den politiska utformning som de baltiska republikerna fått såsom anslutna till Sovjetunionens republiker".

Utrikesministerns känslor för pressen framgår också av andra moment i söndagens anförande. Han anklagar högern och folkpartiet för att de "vid påtrevtningar ganska lätt vacklar" — han menar härmed att de inte tillräckligt lydaktigt följt utrikesledningens linje i alla detaljer. En av orsakerna till detta förhållande är, fortsätter hr Undén, att dessa partier "har sin svans av kätterska tidningar. Jag vill inte påstå att svansen styr folkpartiet, men vill kan det hända att det ibland sker några ryckningar i partiets politik som inte är utan samband med avanssens rörelser". Den fria pressen bildar alltså "svansar" till de politiska partierna; det är en karaktäristik, som även hr Undéns meningsfränder i tysthet lär finna mera slående än kvick. För socialdemokratins "svans" behöver hr Undén emellertid inte bekymra sig; en trogen viftning är dess enda reaktion vid befallningarna från ovan.

Regeringssamhällets profitörer

Den roll som korruptionen inom förvaltningen kommit att spela i den amerikanska debatten är naturlig. Korruption väcker alla hederliga människors avsky. Den som angriper korruptionen kan räkna på bifall från alla. I en kampanj som går ut på att "ett parti suttit för länge vid makten" är korruptiva drag i förvaltningen ett särskilt tacksamt argument. Man har här ett för alla begripligt exempel på hur långvarigt maktinnehav kan leda till maktmissbruk. Det är ett argument som i detta speciella fall vinner i styrka genom den benägenhet att gå mill frammed de skyldiga och slåta även deras misgrepp som president Truman oneklligen visat.

På vilka områden av förvaltningen har de korruptiva inslagen framför allt gjort sig gällande? I vilken utsträckning kan korruptionen anses så att säga ligga på lur genom den omfattning och art som den amerikanske administrationen efter hand har fått? Dessa frågor behandlas i en nyligen publicerad redogörelse av den amerikanske journalisten Blair Bolles, "How to get rich in Washington, rich man's division of the welfare state". Bolles söker inte underskatta korruptionens betydelse — tvärtom betecknar han den som en fara för Förenta staterna och ägnar ett helt kapitel åt "sättet att rädda Amerika". På en rad punkter är hans skildring också klart tendentiös. Han uppehaller sig exempelvis utförligt vid hur Civil Aeronautics Board gynnat företagskoncentration på flygets område genom att stödja de stora bolagen och hemfria småföretagen i deras arbete. Han anser denna utveckling vara typisk för regimens inställning till den nyare och mindre företagsamheten och framhäller inte — trots att detta organ ägnas ett mycket stort utrymme — att det längst vidsträckta av alla statliga lånföretagare Reconstruction Finance Corporation i betydande utsträckning gynnat nygrundade och tämligen små företag med krediter.

Trots det tendentiösa i framställningen är Bolles bok värdefull genom den sammanställning han gör av dokumentariskt fastställda fakta och på flera punkter inträngande analys.

Korruptionen har — detta förhållande understryks inte tillräckligt av Bolles — alltid varit omfattande i Amerika och är säkerligen nu mindre utbredd än för några decenniер sedan. Men genom regeringsekonomin och den centrala unionella förvaltningens tillväxt har konkurrensen mellan företagarna och statstjänstemännen fått en delvis annan innebörd. Förr var det mest fråga om koncessioner och andra legala förutsättningar för företagarnas verksamhet, inte om själva driften. Nu är det i stället annat sätt själva företagandet, möjligheterna att bygga ut produktionen, att få krediter och försäljningsmöjligheter som förhandlingarna gäller. Staten ingriper inte endast genom att utfärda lagar och förordningar, utan också som säljare och köpare, som kreditgivare och långtgare i en alltför tidigare skådad omfattning. Och genom att makten i så hög grad förskjutits från debatterna till de unionella organen har beroendet av staten fått en delvis annan karaktär än förut.

Det för affärsmännen avgörande har i många fall blivit inte att sköta sina företag, utan att ha goda förbindelser med de statsorgan som beviljar tekniska och ekonomiska förmåner. Det har, visar Bolles med hjälp av framför allt den s. k. Fulbrightkommitténs material, i högsta grad den statliga förvaltningen vuxit upp en skara av "ombud" och "agenter" vilkas huvudsakliga arbete består i att mot dryga provisioner ordna "förbindelser" åt företagare som vill vinna fördelar hos statsorganen. I ett av de mest uppmärksammade fallen, advokaten med de högsta provisionerna, gällde det inte ens att ordna direkt kontakt med vederbörande inom administrationen, utan att skaffa personer som var kända för att kunna ordna dylika kontakter. I andra fall har företagarna kunnat gå direkt på bekanta eller bekantas bekanta inom administrationen och fått anslag eller krediter eller t. o. m. rena undantagsförmåner beviljade, trots att samtliga remissinstanser avslagit och hela aktionen varit mot reglerna. Ett speciellt inslag i denna trälik — särskilt omfattande under försvarets försäljningar av s. k. överflödsgods efter kriget — har varit att tjänstemän efter någon tid såsom statens representanter gentemot företagen tagit anställning som företagens representanter gentemot staten, utnyttjande sina kunskaper om den "administrativa gången" och sina goda förbindelser på den förra arbetsplatsen för att vinna fördelar åt sina nya uppdragsgivare.

En ofta återkommande förklaring vid senatsförhören med förvaltningschefarna har varit "jag kände väl till honom", "jag vet sedan gammalt att det är en duktig karl, därför tyckte jag en ansökning av kreditvärdigheten vara överflödig". Bekantskap eller vänskap med personer inom statsorganen har gjort det möjligt att vinna fördelar som eljest inte stått till buds. Den kan hävdas att lånande resonemang är vanliga inom den enskilda företagsamheten, att överenskommelser träffas och krediter ges därför att man känner vederbörande, litar på att det är en dugande och hederlig karl. Men överförandet av dylika metoder till de statliga organen betyder, menar Bolles, att man på ett viktigt område likställer likheten inför lagen, alias rätt till lika behandling från myndigheternas sida. Från administrationen har man svarat att tillämpning av det enskilda affärslivets "fria former" i hög grad är nödvändig. Man har också strävat efter att lösgöra de ekonomiska organen från kongressens direkta inflytande och insyn under åberopande av att man måste kunna handla snabbt för att ernå tillfredsställande effektivitet.

Man kommer här in på ett för all regleringsekonomi ofrånkomligt dilemma. Skall effektivitet och rationella arbetsmetoder uppnås, blir representationens inflytande och kontroll ofrånkomligen försvagkarna. Ett betydande utrymme för maktmissbruk och otillbörliga hänsyntaganden skapas. I en utbyggd regleringsekonomi finns bara två möjligheter. Antingen söker man hålla på kontrollen, och därmed försvårar man smidig anpassning och hindrar man det nya att tränga sig fram — typen för denna form av regleringsväsen är den s. k. kvoteringen, grundad på förhållandena ett visst bestämt år och därmed låsande utvecklingen vid detta år. Eller också får kravet på effektivitet och utslagsvet och den demokratiska insynen och kontrollen förhindras. Säkerheten för rättvis behandling hos myndigheterna försvinner. Maktmissbruk blir möjligt.

Det hela blir så mycket betänkligare som regeringsmaktens tyngdpunkt av en stor skara tjänstemän med ofta högst måttliga kvalifikationer och jämförelsevis låga inkomster. Staten — det blir den stora mängden av amanuenser och byråsekreterare som genom sina föredragningar i realiteten avgör den enskildes öden. Betydelsen av att i alla sammanhang känna "de rätta personerna" blir så mycket större.

PRESSGRANNAR

Så länge Östen Undén är utrikesminister kommer östergötaflinten inte att dras inför Förenta nationerna, konstaterar Vestmanlands Läns Tidning (fp):

Det tar redan från början emot för honom att tänka sig nedskjutningarna behandlade av ett internationellt forum. FN får endast beröras med frågor, som är ett led mot "internationell fred och trygghet", säger han. En enkel människa förstår sig kanske att om en makt skjuter ned en annan makts flygplan och dödar åtta man, allt över internationellt vatten, därtill skjuter med ett plan till, som är ute för att bispringa sina landsmän, så har det berörda något att göra med "internationell fred och trygghet". Men hr Undén ler säkert åt sådana barnsliga funderingar. Det här är ju frågor om det stora Sovjet och det lilla Sverige. Och han har en gång för alla bestämt sig för den politik som en isolerad småstat tvingas följa. Där har han riksdagsmajoritetens stöd, och det kommer säkert inte att svika den hår gärningsmannen heller. Det hålli när lätterna lämnades ut.

Av rädsla för den politiska innebörden i en framställ till FN har regeringen valt att betrakta den allvarliga östersjökonflikten som avslutad, skriver Upsala Nya Tidning (fp):

Ingenting torde kunna komma att rubba den nu intagna ståndpunkten. Den övervägande opinionen inom landet torde dock vara av en annan mening. Sveriges klara rättsståndpunkt kan inte bli politiskt komprometterad av att dras inför FN.

Hr Undén förstorar avgörligtvis betydelsen av till FN-förmyndningen eller säkerhetsrådet, anser Örtegötlands Dagblad (h):

Förenta nationernas centrala ändamål är att upprätthålla internationell fred och säkerhet, men icke detta fastslår i stadgan är det icke för att förhindra att internationella tvistefrågor av mindre räckvidd ska upp till behandling.

Östersunds Dagbladet (h) finner hr Undéns ståndpunkt oförklarlig och formalistisk:

Utrikesministern har otvivelaktigt rätt däri, att en sådan i FN inte löser tvisten, men då hr Undén hävdar att en sådan åtgärd endast skulle ge oss "ökad publicitet", gör han sig skyldig till en underskattning av aktionens betydelse. Då utrikesministern förklarar att "vi bevittnar inte skadespelet av en fruktansvärd process inför rådet eller försumningen för att hävda vår ståndpunkt", så frågar man sig också hr Undén verkligen tror att den kan hävdas genom en fortsatt förskjutning eller genom den behådade blå boken. En sådan uppvisning förefaller att vara åtskilligt blåögd.

Efter att i några två månader ha förfäktat en ståndpunkt strider den svenska regeringen nu för den motsatta, skriver Handelstidningen (fp):

Utan tvivel gives det i diplomatiens historia många exempel på raska helomvändningar, men få har gjorts mera obefogat. Det är möjligt att utrikesministern skall söka överskyla sin motsägelsefulla ny framställa den tidigare svenska ståndpunkten såsom avsvende en internationell prövning med Sovjetunionens frivilliga medverkan. Det blir i så fall ett klent försvar. Även under den förutsättningen skulle förfallet av hr Undéns många invändningar ha kvarstått. Dessa äro nämligen rent principiella och hänföra sig till hans uppfattning av Förenta nationerna som en "storpolitisk" institution, vilken alltgenom är olämplig att handlägga "tvättvistet", framför allt om de berörs en stat med Sveriges säkerställing. Saken är helt enkelt den att det för regeringen endast finns en internationell instans som är uppbörd nog för att kunna komma ifråga, nämligen Internationella domstolen.

De socialdemokratiska kvinnorna har nyss kongressat, men det var ingen som uttryckte förvåning över att kvinnorna är oreprosenterade i regeringen. Svenska Morgonbladet (fp) efterlyser inställningen på kvinnohåll till denna nedvärdering:

Har aldrig det stora socialdemokratiska kvinnoförbundet med mångata slutsentals medlemmar kommit på den tanken, att det kunde vara motiverat med åtminstone en enda kvinna i denna regering? Man erkänner, att förbundet mycket väl hade kunnat skapa alla de 20 matlosorna, men rent ett bestämt krav; giv oss åtminstone en kvinna i regeringen! Med den politiska kunnighet och duglighet som våra dagars kvinnor, de socialdemokratiska därvid inte undantagna, besitter, verkar det närmast som en utmaning, att då ingetta sätt totalt skjutes åt sidan. Hänsynen till kvinnornas önskemål är inte lika stor i praktiken som i festtalen.

ANDERS EK DRAMATENS BARABBAS

Graham Greenes första pjäs får världspremiär i Sverige

Rådmannkineriet knakade till betänkligt ett tag ovanför dr Karl Ragnar Gierows huvud, då han på måndagen välkomnade Dramatengardet till ett nytt spelår. "Hoppas teatern håller den nya säsongen ut", kommenterade då textförfattaren, som just talat om att Dramatens ombyggnadsprogram är klart, men inte kan sättas i gång på allvar ännu på en tid. Man hoppas flytigt med hr Gierow att stora scenen skall hålla, ty det nya programmet ser lovande ut: Lagerkvists drama "Barabbas" med Anders Ek i titelrollen, Gogols "Revisorn", "Den yttersta dagen" av Stig Dagerman, Anita Björk som Romeo och Julia och Lars Hanson som mr Higgins i "Pygmalion". Lilla scenen lockar främst med Graham Greenes första pjäs "The Living-room", vilken ges som världspremiär i närvaro av författaren.

Anders Ek, som skall spela Barabbas, är jämte Jan Erik Lindqvist Dramatens nytillskott för i höst. Olof Molander kommer att regissera "Barabbas", Styeket är inte en dramatisering av boken med samma namn, utan bygger endast på Barabbastemat. Det dröjer emellertid innan vi får se hur Pär Lagerkvist tänkt sig det hela, eftersom dramat inte tas upp förrän en bra bit in på säsongen.

Anders Ek, som blir Dramatens Barabbas, och Doris Svedlund, den nya Colombe.

Först skall stora scenen fortsätta med "Colombe", som får nyremiär nästa vecka. Doris Svedlund, som skall spela titelrollen, inlärm sig en smula ängslig på samlingsdagen. Hon har i likhet med många av sina kamrater filmat i sommar och kom direkt från en tagning i "Kärlek", som Gustaf Molander regisserar, "Colombe" har hon bara hunnit repetera fyra gånger ännu — tjugufyra heide varit lagom, tycker hon. Till motspelare får hon Kurt-Olof Sundström.

I början av september blir premiären på "Revisorn", där man får se Hilding Gavle, Anders Henrikson, Elsa Carlsson och Hugo Björne. Rune Carlsten regisserar.

Overst har Ellika Mann och Jarl Kulle funnit varandra vid Dramatensamlingen. Därunder Tora Teje och Holger Löwenadler, som man för se i respektive Graham Greenes "The Living-room" och i Marcel Aymés "Ett huvud kortare".

Förutom mr Higgins kommer Lars Hanson att spela "Fadren" av Steinberg. Alf Sjöberg sätter upp "Pygmalion" och trolligen även Dagerman "Den yttersta dagen". Någon gång efter nyår kommer "Romeo och Julia". Den kvinnliga huvudrollen får Anita Björk, vars tjänstledighet går ut den 15 oktober.

"Ett huvud kortare" på lilla scenen

Lilla Dramaten startar den 15 med Lindalmes "Kärlek i Alhambra". Marcel Aymés "La tête des autres" blir nästa "lilla" program. Styeket, som kommer att kallas "Ett huvud kortare", får Mimi Pollak till regissör. Holger Löwenadler och Åke Claesson kommer att gestalta två juristers. I sommar har de båda herrarna varit nere i Paris och sett styeket på "Atelier". Övriga medverkande är Eva Dahlbeck, Birgitta Valberg, Einar Axelsson och Jarl Kulle.

Graham Greenes pjäs, som ännu är odöpt på svenska, sätts upp av Olof Molander. Det är ett allvarligare åktenskapsdrama. Tora Teje, Doris Svedlund, Irma Christenson, Uno Henning och Olof Widgren har redan fått roller i pjäsen. Efter det svenska uruppförandet tas styeket upp i London. Slutligen skall Dramaten spela Lorcas "Fröken Rosita", bröllopen på lilla scenen, med Inga Tidblad och Tora Teje.

Förnämliga gästspel

I oktober väntar man isländskt besök på Dramaten i samband med en stor isländsk vecka. Nationalteatern från Reykjavik skall då spela Halldór Laxness skådespel "Islandsklocka". Vidare hoppas man på en svanvisit av Det Kongelige på vårt gästspel "Kung Oidipus" i våras. Det blir "Sons ni behagar" med Bodil Kjer som Rosalinda. På ett eller annat sätt hoppas dr Gierow att vi skall få se Anders de Wahl. Eftermiddagsföreställningarna skall tas upp i vanlig ordning — de blir dock en smula färre i år på grund av att ensemblen inte är så stor.

Planerna för Dramatens ombyggnad finns nu i ett ganska detaljerat koncept. Först och främst skall scenen byggas om och reparens — belysningen t. ex. är densamma som 1908 och nästan helt utsliten.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
för riksanslut: 22 40 20
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro 1 16 (för annonser) nummer 1 617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ekblom
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Ebbe Hedsten

Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Hedborn

PRENUMERATIONSPRISER
A - Stockholmsupplagan
Stor-Stockholms övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:— ... kr. 5:75
Kvartal .... „ 17:50 „ 16:75
Halvår .... „ 34:50 „ 33:—

ANNONSBYRÅLISTA
daterad 1/7 1952 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1952

"Arbetarrörelsens stora tarvar ej extra gloria"

Vid Socialdemokratiska ungdomsförbundets fortsatta kongress på måndagen gick Tage Lindbom, chef för arbetarrörelsens arkiv, till storms mot tendensen att inom arbetarrörelsen glorifiera sina stora banbrytare med falsk romantik och heroism.

— Svensk arbetarrörelse har dock en historia så fylld av dramatisk spänning att det inte behövs någon historieförfalskning för spänningsstegringar, framhöll dr Lindbom. Det kan förefalla som en ödets ironi att behöva säga detta i en rörelse där det sagts så många hårda ord om Karl XII- och Gustav II Adolfsyrarna. Tage Lindbom betonade vikten av att man i skad utsträckning analyserar de traditioner som arbetarrörelsen byggor på.

Kongressen tog även under måndagen upp en debatt om organisationskommitténs betänkande, som analyserar ungdomens förhållande till organisationsnivet.

Debatten, som uppgog ett trettital inlägg, utmynnade i att kongressen enhälligt godkände kommitténs arbete. Vidare beslöt man bilda en internationell fond för att främja förbindelserna med och studieresorna till utlandet.

Kommunalnämndsaktion mot försökutskrivna

Kommunalnämnden i Södra Vüne beslutade vid sammanträde på måndagskvällen att uppvakta styrelsen för Kalmhagens sinnessjukhus samt även sinnesjukhusnämnden. I Stockholm med anledning av mordet i Vüne Asska, där försökutskrivne kriminalpatienten Ake Karlsson mördade 37-åriga fru Rut Asta Magnusson.

Man yrkar på skärpare kontrollåtgärder vad gäller patienter som försökutskrivits och överförs till fasmiljevård. Kommunalnämndens beslut utmynnar i en protest mot denna form av vård, som den anser vara olämplig och därför bör avskaffas. I varje fall bör inte hem med minderårige barn upplåtas. De som tar emot en försökutskrivven patient bör, anser man, få upplysning om vederbörandes förfluma, och även polismyndigheterna på orten bör få kännedom om sådana fall. Kommunalnämnden anser att det ofta syndas mot denna bestämmelse.

(TT, Göteborg.)

Barbara Huttons jakt invigd som linjebit

"Cort Adeler", Barbara Huttons f. d. lustjakt, suttes på måndagskvällen in på reguljär linjetrafik mellan Hälsingborg och Århus på Jutlands östkust.

Premiären blev fertlig värre och fartygett mottogs i Hälsingborg av bl. a. stadsfullmäktiges ordförande, direktör Anders Persson, och borgmästare Lars Gunnar Ohlsson samt representanter för olika turistorganisationer. Den nya rutten trafikeras av Skandinavisk linjetrafik med två turer varje dygn. (DN, Hälsingborg.)

Samarbete över Öresund för att stävja superiet

Ett samarbete mellan myndigheterna i Hälsingborg och Helsingör för att få en rättsida på det svenska superiet på den danska sidan av Öresund har etablerats från och med måndagen.

Representanter för polisen och nykterhetsnämnden var på på besök i Danmark för att att diskutera olika åtgärder som bor vidtas. Annu har något resultat inte uppnåtts, men diskussionen fortsätter, och man är på såväl danak som svensk sida mån om att stoppa de många och ofta svåra fylleriförseelserna av svenskar i Danmark.

(TT, Hälsingborg.)

Tröskring skaddades av bil. En trettonårig flicka, Ingrid Ann-Margret Hedlund, Bulnavägen 30, Högersten, skaddades på måndagseftermiddagen då hon blev påkörd av en bil vid Djupsundsbron i. Hon bördes till Kronprinsessan Lovisas sjukhus, där hon undersöktades operation.

SALONGSBUSSEN
går varje söndag kl. 9.00 till
HÖGFJÄLLSHOTELLET, SÄLEN
7 dagar endast kr. 275:—, rum utan bad, med bad kr. 292:—. Fråga även på våra resor genom Gudbrandsdalen. Upplysningar genom vårt Stockholmskontor, Strandvägen 7 B, tel. 61 20 90, Fru Dagny Bråkenhielm.

TRANSPORT-FÖRSÄKRINGAR
— av allu slag —
ATLANTICA
GÖTEBORG STOCKHOLM
Tel. 17 17 60 Tel. 11 36 35

TULO friskar opp som ingen annan!
Fråga efter TULO "DEN LILLE HALSLÄKAREN"

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.